

RŮŽOVÝ PALOUČEK

Poetické to jmeno, jakož místo samo.

V zátiší, mezi vlnícím se obilím, za nímž borové lesíky se černají, jest ukryto milé tak a útulné, jako by k milostným schůzkám bylo připraveno. Keře plných a červených růží tu na pokrajích lučinky bují. Zátiší, samota, růže a podvečer — avšak pověst slyšme a cit rázu jiného zachvěje našim nitrem.

Byla tu schůzka, ale smutná, bolestná; kvetou tu růže, ale ze slzí vyrostly!

Místo žalem zbožných předkův posvěcené!

Z úhledné vesnice Morašic, hodinu cesty od Litomyše ležící, kráčíme stezkou na palouček as půl hodiny vzdálený. Cesta jest příjemna. Všude pole, obili, svěží, šťavnatý jetel, tu jasně zelený len, tam zas šerý lesík a doubrava, rozhled do pole, po návrších k České Třebové utěšený. Jsme na výšině celkem rovinaté.

Tolik jsme o Růžovém paloučku slyšeli; kde jest?

Máme na mysli travnatý, hluboký úval, jehož boky husté stromoví pokrývá, šeré, utajené místecko tajných schůzí.

„Tu jest Růžový palouček?“ volá laskavý vůdce. Tuto?! Obili kol a kol — ach tam uprostřed vyniká nad ně kříž. Stezník úzounký, obilím prošlapaný, dovezl nás na místo naší cesty.

Ctverhranná lučina 23 kroků zdélí a 15 kroků zšíří, uprostřed kříž nedávno postavený. Na pokrajích paloučku, svěží travou porostlého, bují nízké keře rudých a plných růží. Zvláštní to druh, jenž pouze tuto kvete. Přesazovali růži tu na jiná místa, avšak nikde se neujala.

Do roka sem mnoho lidí připutuje a každý sobě růži natrhá. Chtěli keře ty vypleniti, vykopali je — a do roka zelenaly se opět. Rozmnožují se více a více, některé již ke středu se přiblížily.

Litomyšl bývala jedním z hlavních sídel Českých bra-

tří. Odtud pochází Jan Augusta, tu žili mnozí jiní slovutní mužové Jednoty bratrské, kteráž skoro neustále protivensví a pronásledování snášela. Tak za Ferdinanda I., hlavně však po bitvě bělohorské. Již nezbylo, než přiznati se k víře katolické, aneb se vystěhovati. Bratří volili raději vyhnání, než aby se zřekli svého vyznání. Byla to veliká oběť, nehledě ani ke škodám hmotným. Milovaliť vroucně svou vlast, po níž v daleké cizině toužiti nepřestali.

I Bratřím okoli litomyšlského bylo se vystěhovati. Než odešli, shromáždili se na Růžovém paloučku, aby tu naposled na rodné půdě po svém způsobu bohu se pomodlili a vespolek se rozloučili. Byla to hořká chvilka. Truchlili a pláčice rozcházeli se v cizí kraje.

Z těch slzí jejich, jak pověst vypravuje, vykvetly tyto růže a zachovaly se dodnes, aby svědectví vydaly o věrnosti a lásce našich předků.

Variant pověsti dodává:

Když Bratří tu naposled bohoslužbu konali, blížili se jejich nepřátelé. Aby zachovali posvátné nádoby před pohanou, zakopali kalich, kterýž prý podnes v paloučku zakopán.

Bratří se rozprchli jako rozplášené stádo.

Po Čechách zreformovaných nastala bída hmotná i duševní. Lid na Bratry zapomněl, i jméno jejich mu z paměti vymizelo.

Ptej se tu v okolí a povědi tobě, že tu kdys na paloučku konány služby boží, mše svatá, jež rotou vojska nepřátelského byla přerušena. Nicméně měl lid místečko to po všechnen čas u veliké úctě. Kdys zajisté to byl palouk mnohem větší lesy lemovaný. Teď z hvozdu lesíky zbyly, vše ostatní v pole zděláno. Palouku víc a více ubývalo, až nevelká jen lučina zůstala. I tu chtěli zdělat. Jeť to podivno hospodáři, kolkolem pole a uprostřed nich trávník růžovými keři porostlý!

Ale jako by prozřetelnost sama místečko to chránila. Stalo se tu cos podobného jak na poli, na němž Žižka skonal.

Orali tu, pluh se zkazil nebo kůň padl. Konečně tu len zasili. Vyrostl, usušen a již jej třeli — tu vzňhal se plamenem a v požáru z toho vzniklému zahynula prý i dcera toho rolníka, jenž palouček osil. Od těch dob nikdo více se nepokoušel.

Růžový palouček i daleko za hranicemi našeho království jest znám a proslaven.

Když r. 1813 Rusové tudy táhli, několik jich s koně seskočilo, a po kolenou lezli až na palouček, kdež vroucně a horlivě se modlili.

Byli to snad potomci českých vystěhovalců?

Sedáme na kámen lyrou ozdobený, kterýž tu zpěvácký spolek „Vlastimil“ z Litomyšle postavil. Ticho kolem, obilí zvolna se pohybuje, „ovečky běhají po něm“. V pozadí lesíky, mezi nimiž vyhlédá věž mákovská, tu k východu širý rozhled — vesnice zelenem se bělavající, zámek litomyšlský — jak utěšená krajina!

A musili odtud do neznámých končin, mezi lidi cizího jazyka... Teď rozumíme dobře starým veršům českého exulanta:

„Bůh ti žehnej, česká země,
s tebou se smutně loučím...“

Lid už ničeho neví o zásadách učení bratrského a přece vypravuje sobě, že na Růžovém paloučku sejdou se jednou mocnářové, aby *umluvili věčný mír*.

A variant dodává:

Až růžové keře na pokrajích rostoucí po celém paloučku porostou, pak nastane všude svatý pokoj.

Jak významno to o místě Bratří českých!

Trháme si poupatko na památku. Množte a šířte se, růžové krviny!...